

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoimintaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoituksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille sekä kansallisesti että EU:ssa. Muutokset voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. On entistään tärkeämpää huolehtia oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta, tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta, kaiken kokoisia yrityksiä koskevan sääntelyn kilpailukyvyistä ja heikommassa asemassa olevien suojasta. Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetäänkin nyt monella sektorilla ennakkoluulotonta ja innovatiivista utta ajattelua.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan. Luodaan edellytyksiä sille, että oikeudenhoidon resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten käsiteltäväksi päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen käytön kannalta merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksenmukaisimman ratkaisukokoonpanon.

Työttömien määrän arvioidaan laskevan. Kotitalouksien velkaantumisaste ja tulottomien kotitalouksien määrä ovat kuitenkin jatkaneet kasvuaan. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa. Tämä tilanne heijastuu koko oikeuslaitoksen toimintaan. Asia- ja velallismäärät ovat korkealla tasolla, mikä vaikuttaa työmääriin ja toiminnan kustannuksiin.

Euroopan turvapaikanhakijakriisin vuoksi kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi v. 2015 merkittävästi myös Suomessa. Turvapaikkapäätöksiä koskevien valitusten määrä hallinto-oikeuksissa kasvoi erityisesti v. 2016 ja asiamäärän ennakoitaan edelleen v. 2020 olevan noin kaksinkertainen aiempaan nähden. Kansainvälistä suojelua Suomesta saavien perheenjäsenten odotetaan hakevan oleskelulupaa Suomeen, joten oleskelulupahakemukset perheenyhdistämisen perusteella tulevat myös lisääntymään.

Tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen, turvapaikkavalitusten määrän vakiintuminen aiempaa korkeammalle tasolle, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten väestön ikään-tyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen ja asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta, talous- ja velkaneuvonnalta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat edelleen korkealla tasolla, mikä vaikuttaa ulosottolaitoksen toimintaan sekä toiminnan kustannuksiin.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Esitutkintaviranomaisten tietoon tulleiden rikoslakirikosten kokonaismäärä säilyi v. 2018 lähes edellisen vuoden tasolla (0,2 % nousu).

Pahoinpitelyrikosten määrä laski 1,1 % verrattuna vuoteen 2017. Henkirikoksia tuli ilmi 90, mikä on 17 tapausta enemmän kuin v. 2017. Seksuaalirikosten määrä kasvoi 13,8 % edelliseen vuoteen nähden. Raiskauksia ilmoitettiin 7,5 % enemmän ja seksuaalisia ahdisteluja 27,8 % enemmän kuin edellisvuonna. Rattijuopumusten määrä nousi 8,2 prosentilla ja huumausainerikosten määrä 4,1 prosentilla. Omaisuusrikoksia tuli vuoden 2018 aikana tietoon 2,7 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.
- Ajanmukainen ja kannustava oikeusjärjestys edistää ja turvaa ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia.
- Laadukas lainvalmistelu turvaa edellytykset hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille.
- Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla.
- Rikosvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät.

Oikeusministeriön toiminnalliset tulostavoitteet

- Digitaalisia ratkaisuja hyödynnetään vastuullisesti osana monipuolista palveluntarjontaa.
- Lainvalmistelun laatu turvataan osaamista ja toimintatapoja kehittämällä.
- Organisaatorakenne ja toimitilaverkosto mahdollistavat tehokkaan toiminnan.
- Laaja-alaista verkostoyhteistyötä vahvistetaan valmistelussa ja päätöksenteossa.

Yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisia tuloksellisuustavoitteita toteuttavat keskeisimmät toimenpiteet esitetään luvuissa 25.01, 25.10, 25.20, 25.30 ja 25.40.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi vuosien 2016—2019 osalta on käynnistetty loppuvuodesta 2019: suunnitelman osalta tarkastellaan, onko aikaisemmissa tavoitteissa ja toimenpiteissä päivitystarpeita. Aikaisemmassa suunnitelmassa on ollut 30 tavoitetta. Arviointiryhmä seuraa edelleen henkilökohtaisten palkkaosien kehitystä sukupuolinäkökulmasta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointeja tehdään säädöshankkeissa. Yhdenvertaisuuden edistäminen on myös keskeinen näkökulma oikeusministeriön kestäväen kehityksen agendan toimeenpanoa ja siihen liittyvää sitoumusta. Ministeriö on sitoutunut kehittämään rekrytoinnin käytäntöjä monimuotoisuuden lisäämiseksi henkilöstössä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa hallinnonalan tulosohjausta. Hallinnonalan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulla lisätään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä henkilöstöpolitiikan että viranomaistoiminnan näkökulmista.

Hämeenlinnan uusi nykyistä vaikuttavampaa täytäntöönpanoa tukeva naisvankila valmistuu v. 2020.

Kestävä kehitys

Oikeusministeriö toteuttaa toiminnassaan erityisesti valtioneuvoston kestävän kehityksen selonteon painopistettä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi.

Oikeusministeriön uudistetussa strategiassa tavoitteina ovat mm. osallistumisoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien yhdenvertainen toteutuminen, ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuudet turvaava oikeusjärjestys ja kaikkien saatavilla oleva korkealaatuinen oikeusturva. Nämä edistävät myös oikeusministeriön toimialalla olevien kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Oikeusministeriö jatkaa demokratian ja kansalaisvaikuttamisen edistämistä, eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä saamelaisten oikeuksien toteutumista, hyvien väestösuhteiden ja syrjinnänvastaisen politiikan sekä erityisesti nuorten, maahanmuuttajien ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumisen edistämistä. Ministeriö vastaa EU-rahoitteista Against Hate –hankeen koordinaatiosta vuosina 2019, 2020 ja 2021. Hankkeessa kehitetään viharikosten ja -puheen vastaisia toimia.

Oikeusministeriö on valmistautunut uuden kansallisen demokratiaohjelman valmisteluun, jonka tavoitteena on turvata kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ja varmistaa, että kaikkien osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti. Yhdenvertaisen osallistumisen erityisenä haasteena on eriarvoistumiskehitys, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan vaikuttavia toimia eri politiikkasektoreilla.

Lisäksi oikeusministeriö suunnittelee toimia painopisteen hiilineutraali ja resurssi viisas Suomi puitteissa. Ministeriöön on asetettu jätesuunnitelmatyöryhmä, joka toimeenpanee valtakunnallista jätesuunnitelmaa. Suunnitelmaa toimeenpannaan aluksi ministeriössä ja myöhemmin sitä laajennetaan koskemaan koko hallinnonala.

Oikeusministeriö on alustavasti tunnistanut toiminnassaan myös muita kestävän kehityksen kannalta keskeisiä toimialueita (mm. korruption vastainen toiminta, lapsiin kohdistuvat väkivallan muodot). Näiden toimialueiden näkyvyyttä talousarvioesityksessä kestävän kehityksen näkökulmasta tullaan selvittämään. Ministeriö on jo aloittanut kestävän kehityksen tavoitteiden ja toimenpiteiden kartoituksen sekä koordinoinnin (tiekartta- ja tavoitetyö, kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusten seuranta). Tämä tulee jatkumaan v. 2020. Työssä huomioidaan YK:n Agenda 2030:n valtioneuvostotasoinen seuranta ja toimeenpano.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
		varsinainen talousarvio 1000 €		1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	124 627	147 747	149 548	1 801	1

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 230	20 783	22 164	1 381	7
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 027	9 853	10 396	543	6
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 576	8 471	7 930	-541	-6
20. Erityismenot (arviomääräraha)	11 383	31 093	33 093	2 000	6
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	115	245	245	—	0
(22.) Toimisto- ja viestintäjärjestelmien ylläpito- ja valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 590	2 505	—	-2 505	-100
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonalisäveromenot (arviomääräraha)	46 740	46 745	46 740	-5	0
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	8 332	9 052	9 980	928	10
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	17 632	19 000	19 000	—	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	418 700	419 349	421 996	2 647	1
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 667	8 777	8 796	19	0
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 562	12 018	11 600	-418	-3
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	252 023	251 108	249 310	-1 798	-1
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	65 609	72 191	76 655	4 464	6
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	78 839	75 255	75 635	380	1
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	101 322	101 690	103 362	1 672	2

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	101 322	101 690	103 362	1 672	2
30. Syyttäjät	45 042	45 761	48 284	2 523	6
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 042	45 761	48 284	2 523	6
40. Rangais tusten täytäntöönpano	215 812	221 199	224 285	3 086	1
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	211 112	216 499	219 585	3 086	1
74. Avolaitustyöt (siirtomääräraha 3 v)	4 700	4 700	4 700	—	0
50. Vaalimenot	17 574	42 747	3 522	-39 225	-92
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	17 574	42 747	3 522	-39 225	-92
Yhteensä	923 076	978 493	950 997	-27 496	-3

Henkilöstön kokonaismäärä 8 918 9 204 9 354

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriön perustehtävänä on huolehtia oikeusvaltion toimivuudesta. Tässä tarkoituksessa ministeriö:

- edistää demokratian ja perusoikeuksien toteutumista.
- edistää oikeusturvan ja rikosvastuun toteutumista.
- turvaa hallinnonalansa toimintaedellytykset.
- valmistelee toimialansa lainsäädäntöä.
- kehittää valtioneuvoston lainvalmistelua.

Oikeusministeriö toimii yhtenäisen valtioneuvoston osana. Oikeusministeriön tavoitteena on, että Suomi on avoin ja aktiivinen yhteiskunta, johon jokainen voi tuntea kuuluvansa ja jossa voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2020.

Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.

Valmistellaan demokratiapoliittisia sekä perus- ja ihmisoikeuspoliittisia linjauksia hallitusohjelman pohjalta. Kielipoliittisilla linjauksilla vahvistetaan kielten elinvoimaisuutta ja kielellisten oikeuksien toteutumista.

Säädetään avoimuusrekisteri parlamentaarisen valmistelun pohjalta kansalaisyhteiskuntaa kuulleen Selvitetään julkisuuslain ajantasaistamista. Demokratiaverkkopalveluita kehitetään myös suhteessa muihin valtioneuvoston digitaalisiin palveluihin.

Tavoitteena on jatkaa vaikuttamista EU:n toimielinten asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön saattamiseksi Lissabonin sopimuksen mukaiseksi sekä sen avoimuusmyönteiseen soveltamiseen, samoin kuin vaikuttamista hyvää hallintoa EU:n toimielimissä koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi uuden komission toimikaudella.

Parannetaan luottamusta ja dialogia saamelaiskäräjien kanssa.

Edistetään yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita. Ehkäistään syrjintää ja vihapuhetta.

Edistetään oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista EU:ssa tukevia toimia.

Ajanmukainen ja kannustava oikeusjärjestys edistää ja turvaa ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia.

Edistetään parempaa sääntelyä EU:ssa.

Yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan edellytyksiä parannetaan.

Uudistetaan kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä ja lisätään kuluttajansuojalakiin henkilöön kohdistuvia palveluja koskevat virhevastuusäännökset.

Huolehditaan lapsenhuoltolain uudistuksen täytäntöönpanosta.

Uudistetaan välimiesmenettelyä koskevaa lainsäädäntöä.

Ylivelkaantuneiden kansalaisten avunsaantia parannetaan. Talous- ja velkaneuvonnan palveluita annetaan asiakaslähtöisemmin ja monipuolisesti eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen. Ylivelkaantuneita ohjataan ulosotosta talous- ja velkaneuvontaan nykyistä tehokkaammin. Yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, sosiaali- ja terveystoimen sekä järjestöjen kesken kehitetään ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi tähtääviä vuorovaikutteisia toimintamalleja ja menetelmiä. Selvitetään kehittämismahdollisuuksia, joilla parannetaan kansalaisten talousosaamista ja talouden hallintaa kaikissa ikäryhmissä.

Hallintotuomioistuinten HAIPA-hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka. Yleisten tuomioistuinten ja syyttäjälaitoksen AIPA -hanke jatkuu vuoden 2021 lopulle. Sähköisen asioinnin laajentamista ja ict-hankkeiden etenemistä sekä yhteentoimivuutta tuetaan valtion ja hallinnonalan yhteisillä palveluilla, kokonaisarkkitehtuurityöllä sekä säännöllisellä seurannalla. Sähköistä asiointia edistetään ja sen tilannekuvaa ylläpidetään laaditun digitalisaatiosuunnitelman mukaisesti. Tekoälyä ja muita uusia teknologioita hyödynnetään hallitusti.

Laadukas lainvalmistelu turvaa edellytykset hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille

Käynnistetään säädösehdotusten vaikutusten arvioinnin ohjeiden uudistaminen.

Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta. Selvitetään lainvalmisteluprosessin tukemista digitalisaation keinoin toteuttamalla kokeiluja, joissa

hyödynnetään tekoälyn tarjoamia mahdollisuuksia laajojen tekstimassojen analysointiin, käsittelyyn ja tarkastamiseen.

Turvataan lainvalmistelun osaaminen uudistamalla koulutusta ja huolehtimalla sen riittävydestä.

Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla

Oikeudenkäyntien kokonaiskestoja lyhennetään.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Tavoite on, että lait tulisivat voimaan vuoden 2020 alkupuolella.

Otetaan voimavarojen kohdentamisessa huomioon oikeusturva ja rikosvastuun toteutuminen sekä asioiden käsittelyketjut.

Aloitetaan selvitys oikeusavun tulorajojen nostamisesta ja keskituloisten oikeusavusta. Avustajien valtakunnallinen päivitysjärjestelmä määritetään vuosina 2019—2020. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita syksyllä 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Selvitetään oikeusaputoimistojen mahdollisuuksia antaa sovittelupalvelua asianaajotoimeksiantojen ohella ja lisätään yhteistyötä sovittelupalvelua antavien toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että palvelua tuotetaan asiakaslähtöisesti, monipuolisesti eri palvelukanavia ja menetelmä hyödyntäen niin että palvelut ovat helposti kansalaisten saavutettavissa.

Jatketaan ulosoton rakenneuudistuksen valmistelua. Käydään tarvittavat virkaehtosopimusneuvottelut.

Rikosvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät.

Toteutetaan raiskaus- ja hyväksikäyttörikoksia koskeva kokonaisuudistus.

Käynnistetään pakkokeino- ja esitutkintalainsäädännön uudistaminen.

Käynnistetään rikosseuraamusjärjestelmän kokonaistarkastelu.

Kehitetään paikallista rikosentorjuntaa v. 2016 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Käynnistetään Rikosseuraamuslaitoksen organisaatorakenteiden ja toimipaikkaverkoston kehittäminen.

Käynnistetään säädöshanke tutkintavankien sijoittamiseksi vankilaan heti vangitsemisoikeudenkäynnin jälkeen ja selvitetään vanginkuljetusta koskeva työnjako.

Kehitetään verkostoyhteistyötä rangaistusta suorittavien normaalipalveluihin pääsyn tehostamiseksi.

Jatketaan lokakuussa 2017 perustetun Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilömuutosten tuki

Tuomioistuinvirasto aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Tuomioistuinviraston tehtävänä on huolehtia tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä, tuomioistuinten toiminnan kehittämisestä,

suunnittelusta ja tukemisesta. Vuonna 2019 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen ja siitä saatujen lausuntojen johdosta. Ulosottotoimen rakenneuudistuksen valmistelua jatketaan. Tavoitteena on, että rakenneuudistus tulee voimaan v. 2020. Rakenneuudistuksessa ulosottolaitos organisoidaan yhdeksi virastoksi. Samalla täytäntöönpanotehtävät jaetaan uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan. Uudistusta tukee myös asiankäsitteilyn automatisointi ja sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksien lisääminen. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	271	275	240
Työtyytyväisyysindeksi	3,8	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	241	288	295
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 164 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen, oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä demokratiapalkintoja varten.
- 2) ministeriön yhteydessä toimivista lautakunnista ja muista vastaavista toimielimistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) siirtomenojen maksamiseen asianajajayhdistykselle luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 24 §:n 2 momentin mukaisesti

Määräraha budjetoidaan asianajajayhdistykselle maksettavien siirtomenojen osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	23 142	21 183	23 264

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttotulot	457	400	1 100
Nettomenot	22 685	20 783	22 164
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 004		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 549		

Määrärahan arvioitu käyttö

	htv	%
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	14	6
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	26	11
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	44	18
EU- ja kansainväliset asiat	12	5
Ministeriön muut erityistehtävät	26	11
Tukitoiminnot	68	28
Palkallinen poissaolo	50	21
Yhteensä	240	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-240
Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	80
Avoimuusrekisteri; henkilöstö- ja tietojärjestelmäkustannukset (HO 2019)	100
Kansalliskielistrategia ja kielipoliittinen ohjelma (HO 2019)	200
Lainvalmistelun perus- ja ihmisoikeusosaamisen sekä valtiosääntöoikeudellisen ja muun julkisoikeudellisen asiantuntemuksen vahvistaminen (HO 2019)	200
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	5
Perus- ja ihmisoikeustoimenpideohjelma (HO 2019)	100
Perustetaan vanhusasiavaltuutetun tehtävä ja vanhusasiavaltuutetun toimisto (HO 2019)	100
Vahva-hankkeen käyttöönoton aiheuttama tuottavuuden lisääntyminen	-80
Vaikutusarvioinnin vahvistaminen lainvalmistelussa (HO 2019)	400
Valtioneuvoston yhteinen ihmiskaupan vastainen koordinaattori (HO 2019)	150
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (vuoden 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.03)	150
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (vuoden 2020 rahoitus) (siirto momentille 25.01.03)	-5
Vuoden 2019 kertaluonteinen määräraha (vaalitutkimus)	-200
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (siirto momentilta 25.01.03)	200
Ylivelkaantuminen (HO 2019); taloudenhallinnan neuvottelukunta	50
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-21
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-59
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	290
Palkkausten tarkistukset	-49
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	67
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-57

Yhteensä	1 381
2020 talousarvio	22 164 000
2019 talousarvio	20 783 000
2018 tilinpäätös	20 230 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 396 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuojavaltuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon sekä Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen
- 2) Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.
- 3) vanhusiasiavaltuutetun tehtävän perustamiseen ja toiminnan käynnistämiseen

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 305 §:ssä säädettyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyyntöjä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjäntäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tasa-arvovaltuutettu toimii niin, että yhteiskunnassa, työpaikoilla ja oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa tasa-arvolaissa tarkoitetulla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaporttina ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Tietosuojavaltuutetulla on yleistöimivalta henkilötietojen suojaa koskeissa asioissa. Tietosuojavaltuutetun valvontatehtävistä säädetään erityisesti EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus [EU] 2016/679) sekä sitä täydentävässä tietosuojalaissa (1050/2018). Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuosituksen toteutumista.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien käytön lainmukaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa siten kuin laissa tiedustelutoiminnan valvonnasta (121/2019) säädetään.

Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipoliitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	8 424	10 053	10 596
Bruttotulot	379	200	200
Nettomenot	8 045	9 853	10 396
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 294		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 276		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	630
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	970
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	1 680
Tietosuojavaltuutetun toiminta	3 660
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminta	350
Onnettomuustutkintakeskus	1 510
Kriminaalipoliitiikan instituutti	520
Vanhusasiavaltuutetun toiminnan käynnistäminen	80
Palvelukeskusten maksut	996
Yhteensä	10 396

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	18
--	----

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

Lapsiasia-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnan turvaaminen (siirto momenteilta 25.01.01, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01, 25.30.01 ja 25.40.01)	150
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (HO 2019)	250
Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä (HO 2019)	200
Palkkaliukuma	-11
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon ja tietosuojavaltuutetun toimiston toimitilamenot	59
Tietosuojavaltuutetun toimiston uudet tehtävät	190
Valtorin palvelumaksujen nousu	5
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 25.01.01)	-150
Vanhusasiavaltuutettu ja vanhusasiavaltuutetun toimisto (HO 2019)	80
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (siirto momentille 25.01.01)	-200
Yhdenvertaisuusvaltuutettu; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (v. 2019 rahoitus)	-80
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-18
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	95
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-25
Palkkausten tarkistukset	-17
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	23
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-19
Yhteensä	543

2020 talousarvio	10 396 000
2019 talousarvio	9 853 000
2018 tilinpäätös	8 027 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 930 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon Oikeusrekisterikeskuksen oman työn kustannuksista muodostuvat hallinnonalan toimialariippuvaiset ICT-palvelumaksut ja rekisterinpitoviranomaisena tehtyjen tietoluovutus päätösten nojalla annettujen massapöytäkirjojen kustannusten perusteella saadut tulot.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus toimii myös hallinnonalan IT-hankintojen hankintayksikkönä ja on oma kirjanpitoyksikkönsä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	14 174	15 655	15 281
Bruttotulot	5 657	7 184	7 351
Nettomenot	8 517	8 471	7 930
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 210		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 269		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	19
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (IRIS II) (v. 2019 rahoitus)	-200
Sakon muuntorangaistuksen uudistamisesta aiheutuneet muutostarpeet tietojärjestelmiin	300
Tieliikennelain uudistuksesta aiheutuneet muutostarpeet tietojärjestelmiin	125
Tietosuojadirektiivistä aiheutuvat muutokset tietojärjestelmiin	250
Valtionavustuslain (688/2001) sekä rikosrekisterilain (770/1993) 4 a ja 7 §:n muuttamisesta aiheutuneet tietojärjestelmämenot (v. 2019 rahoitus)	-30
Valtorin palvelumaksujen nousu	7
Viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momenteille 25.01.01, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01, 25.30.01 ja 25.40.01)	-150
Viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-895
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-19
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	67
Palkkausten tarkistukset	-12
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	15
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-15
Tasomuutos	1
Yhteensä	-541
2020 talousarvio	7 930 000
2019 talousarvio	8 471 000
2018 tilinpäätös	9 576 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 093 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä

kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen

3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen

4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen

6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkauks- ja käännöskulujen maksamiseen

7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen

8) siirtomenojen maksamiseen julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonnlisäveron määrää vastaavana hyvityksenä

9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia hävitään

10) rikoslain (356/2016) 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset	2 000
Yhteensä	2 000

2020 talousarvio	33 093 000
2019 talousarvio	31 093 000
2018 tilinpäätös	11 383 494

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 245 000 euroa.

Talousarviesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

2020 talousarvio	245 000
2019 talousarvio	245 000
2018 tilinpäätös	115 000

(22.) Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 505
Yhteensä	-2 505

2019 talousarvio	2 505 000
2018 tilinpäätös	2 590 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 740 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalien 2019 arvonlisäveromenot (v. 2019 rahoitus)	-843
Muiden kuin eduskuntavaaleista johtuvien arvonlisäveromenojen kasvu	838
Yhteensä	-5

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	46 740 000
2019 talousarvio	46 745 000

2018 tilinpäätös

46 740 474

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 9 980 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rauhantyon järjestöille ja Ihmisoikeusliitto ry:lle
- 3) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 4) avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 5) avustuksiin Julkisen sanan neuvostolle
- 6) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan
- 7) valtionhallinnon laitosten ja Helsingin yliopiston kanssa rikosentorjuntaan ja rikosentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	4 855
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 955
Muut avustukset (enintään)	1 170
Yhteensä	9 980

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimus valtuus						
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2020 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ihmisoikeusliitto ry:n toiminta (siirto momentilta 29.80.50)	100
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (HO 2019)	200
Radikalisaaion ehkäisy (HO 2019)	350
Rauhantyyön valtakunnallisten järjestöjen toiminta (siirto momentilta 29.80.50)	300
Saamelaiskulttuurikeskuksen audiovisuaaliset laitteet	50
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-72
Yhteensä	928

2020 talousarvio	9 980 000
2019 talousarvio	9 052 000
2018 tilinpäätös	8 332 287

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2020 talousarvio	19 000 000
2019 talousarvio	19 000 000
2018 tilinpäätös	17 632 305

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisilla menettelyillä ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälineitä kehitetään käyttäjäystävällisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäynneissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja laatua. Tuomioistuinten osallistuminen järjestelmien ja

työmenetelmien kehitystyöhön on ensiarvoisen tärkeää. Uudet työmenetelmät tulee ottaa tehokkaasti käyttöön.

Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylimpien oikeusasteiden toiminta painottuu ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Käsittelyketjujen ja oikeudenkäyntimenettelyjen tulee määräytyä asioiden laadun ja vaativuuden mukaan. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Ajokiellon määrääminen ei enää 1.6.2019 jälkeen vireille tulleissa asioissa ole yleisten tuomioistuinten tehtävänä, vaan ajokielloista päättää poliisi. Tämän on arvioitu vähentävän yleisiin tuomioistuimiin saapuvien asioiden määrää. Toisaalta sakon muuntorangaistuksen käyttöä on päätetty uudistaa ja laajentaa sakkomenettelyjärjestelmän uskottavuuden vuoksi siten, että toistuvien samankaltaisten sakkorikosten osalta maksamattomat sakot voidaan muuntaa vankeudeksi. Tämä tulee lisäämään tuomioistuimiin saapuvien asioiden määrää vuodesta 2021 lukien.

Oikeusprosessin keventämistä koskevan sääntelyn mahdollistamat aiempaa joustavammat toimintatavat vakiinnutetaan käytäntöön. Suppealla haastehakemuksella vireille tulleet (summaariset) riita-asiat on keskitetty 1.9.2019 lukien yhdeksään käräjäoikeuteen. Näiden asioiden käsittelyä kehitetään käräjäoikeuksien keskinäisellä yhteistyöllä.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus. Korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimena on vahvistettu lisäämällä muutoksenhaun luvanvaraisuutta.

Kaikki ajokieltoa koskevat valitusasiat kuuluvat 1.6.2019 lukien hallintotuomioistuimille. Uusi tieliikennelaki tulee voimaan 1.6.2020. Uudistuksen myötä tietyt liikenteeseen liittyvät rikosasiat käsitellään jatkossa hallinnollisina seuraamuksina. Nämä muutokset lisäävät asiamääriä hallintotuomioistuimissa.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudellisen ja velkaantumiseen liittyvän ongelmansa ratkaisuun, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Oikeusapua, talous- ja velkaneuvontaa ja yleistä edunvalvontaa tarjotaan siten, että se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaista.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan vaikuttavuustavoitteet

— Yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, sosiaali- ja terveystoimen sekä järjestöjen kanssa kehitetään ylivelkaantumisen ehkäisemiseen tähtäviä vuorovaikutteisia toimintamalleja -ja menetelmiä. Selvitetään keinoja, joilla parannetaan kansalaisten talusosaamista ja talouden hallintaa.

— Aloitetaan selvitys oikeusavun tulorajojen nostamisesta ja keskituloisten oikeusavusta.

— Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita v. 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Kehitetään oikeusavustajien valtakunnallista päivystysjärjestelmää v. 2019 valmistuvan selvityksen pohjalta. Yleisen edunvalvonnan prosesseja kehitetään parhaiden käytäntöjen mukaiseksi. Kuluttajariitalautakunnan valitusten käsittelyprosessin toiminta- ja menettelytapoja kehitetään v. 2018 valmistuneen auditoinnin pohjalta. Vuonna 2019 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen ja siitä saatujen lausuntojen johdosta.

— Oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Selvitetään oikeusaputoimistojen mahdollisuuksia antaa sovittelupalveluja asianajotoimeksiantojen ohella ja lisätään yhteistyötä sovittelupalvelua antavien toimijoiden kanssa.

— Neuvontapalvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa. Oikeusaputoimistoihin luodaan monipuolisia asiakaslähtöisiä oikeudellisen neuvonnan muotoja

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Talous- ja velkaneuvonnan etäpalvelua kehitetään ja oikeusavun sekä edunvalvonnan etäpalvelua laajennetaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	3 212	3 250	3 250
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	8,0	8,0
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	1 035	1 180	1 257
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,8	10,0	10,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 796 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa

tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2020 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valituslupan saaneet ja suorat valitukset) enintään 40 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 395	2 300	2 100
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	123	130	130
— julkaistut ratkaisut	91	100	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	5,6	6,0	5,5
— valituslupa-asiat	4,3	4,5	4,5
— asiaratkaisut	18,7	18,0	17,5
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	3 615	3 844	4 000
— tuottavuus (asia/htv)	32	31	30

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	8 683	8 787	8 806
Bruttotulot	25	10	10
Nettomenot	8 658	8 777	8 796
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 511		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 521		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	22
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	5
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-3
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-22

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

Lomarahojen alentaminen (Kiky)	109
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-74
Palkkausten tarkistukset	-19
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	24
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-23
Yhteensä	19

2020 talousarvio	8 796 000
2019 talousarvio	8 777 000
2018 tilinpäätös	8 667 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 600 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä.

Eduskunta on 19.2.2019 hyväksynyt hallituksen esityksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (hallintoprosessilaki). Lain voimaantulon jälkeen muutoksenhaku hallinto-oikeuksien päätöksiin edellyttää valituslupaa, jollei erikseen toisin säädetä. Kattava valituslupajärjestelmä mahdollistaa lainkäyttötoiminnan resurssien aiempaa tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehdyt valitukset. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi huomattavasti. Turvapaikkaa koskevien valitusten määrään oletetaan olevan edelleen suuri korkeimmassa hallinto-oikeudessa v. 2020. Ulkomaalaisasiat, joissa valituslupaa ei myönnetä, pyritään ratkaisemaan keskimäärin alle 3 kuukaudessa. Valituslupan saavien ulkomaalaisasioiden osalta tavoitteena on, että käsittelyaika on enintään 6 kuukautta.

Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6–9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Tunnuslukutaulukko

	2018	2019	2020
	toteutuma	arvio	tavoite/arvio

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	5 902	6 000	5 600
— Ulkomaalaisasiat	3 320	3 400	3 100
— Muut asiat	2 582	2 600	2 500
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	7,0	9,0	9,0
— Ulkomaalaisasiat	3,6	4,0	5,0
— Muut asiat	11,4	11,0	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 061	2 141	2 250
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	49	46	45

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 600 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	12 186	12 038	11 620
Bruttotulot	17	20	20
Nettomenot	12 169	12 018	11 600
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 393		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 786		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	26
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	-505
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	6
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-26
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	173
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-66
Palkkausten tarkistukset	-28
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	41
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-35
Yhteensä	-418

2020 talousarvio	11 600 000
2019 talousarvio	12 018 000
2018 tilinpäätös	13 562 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 249 310 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Tuomioistuinviraston menoihin.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Laki sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta (95/2018) ja laki ajokorttilain muuttamisesta (96/2018) tulivat voimaan 1.6.2019. Sakkomenettelyn tosiasiallinen käyttöala laajeni, kun toimivalta ajokieltoseuraamusten määräämisestä siirretään kaikilta osin poliisille. Muutos vähentää tuomioistuihin tulevien rikosasioiden määrää.

Tuomioistuinvirasto käynnistää toimintansa ja ohjaa tuomioistuinlaitosta siten, että tuomioistuinlaitoksen toiminta on vaikuttavaa ja oikeusturva toteutuu tehokkaasti.

Hovioikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, ettei yksittäisen hovioikeuden käsittelyaika ole yli 2 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Tavoitteena on myös, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden osuus vireillä olevista asioista on alle 6 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksien pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 35 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden.

Rikosasioiden osalta tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista. Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon.

Hallinto-oikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, että kunkin hallinto-oikeuden käsittelyaika on enintään 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi.

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2018	2019	2020
	toteutuma	arvio	tavoite/arvio

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	8 177	8 800	8 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,6	5,5	5,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 852	1 773	1 800
Tuottavuus (työmäärä/htv)	46	49	45
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	582 924	589 569	550 000
— Rikosasiat	56 001	59 375	55 000
— Laajat riita-asiat	8 279	8 620	8 500
— Summaariset asiat	440 664	440 839	400 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,4	4,2	4,0
— Laajat riita-asiat	9,8	9,7	9,0
— Summaariset asiat	2,9	2,8	2,8
— Velkajärjestelyasiat	6,3	6,4	6,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	598	583	600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	120	126	120
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	21 174	20 210	17 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,6	8,8	7,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 161	1 153	1 200
Tuottavuus (työmäärä/htv)	65	67	65
Vakuutusoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	5 811	6 000	6 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,7	9,0	10,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 366	1 361	1 300
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	55	54	55
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	623	700	650
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,8	8,0	8,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 291	4 804	5 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	15	17	17
Työtuomioistuin			
Ratkaistut asiat, kpl	126	180	160
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,6	8,0	7,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	7 896	6 175	6 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	14	20	20

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 43,98 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	253 798	252 608	250 310
Bruttotulot	2 544	1 500	1 000
Nettomenot	251 254	251 108	249 310
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	58 136		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	58 906		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet	173 500
Hallintotuomioistuimet	50 000
Tietohallinto- ja muut menot	25 810
Yhteensä	249 310

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineistopankkihankkeen (AIPA) istuntosali-infra	-3 000
Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	598
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-4 533
Istuntosalivarustelu (HO 2019)	500
Mediatuomarijärjestelmä ja tuomarikoulutus	-100
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	55
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	800
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	136
Tuomioistuinvirastosta aiheutuvat lisämenot	1 700
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheen yhdistäminen	1 010
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	190
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-55
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-86
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-605
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	2 939
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-937
Palkkausten tarkistukset	-499
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	692
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-603
Yhteensä	-1 798

2020 talousarvio	249 310 000
2019 I lisätalousarvio	207 000
2019 talousarvio	251 108 000
2018 tilinpäätös	252 023 000

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 76 655 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetussa laissa (477/2016) ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitettujen oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden ja talous- ja velkaneuvontapalveluiden ostamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007) tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 51 000 asiaa (49 114 asiaa v. 2018 ja arvio 51 000 asiaa v. 2019). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2020 (12 päivää v. 2018 ja 11 päivää v. 2019). Oikeusaputoimistoihin v. 2018 saapuneista asioista 87 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja 13 % rikosasioita.

Yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on noin 10 % v. 2020.

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 6 500 asiaa (6 289 v. 2018 ja arvio 6 550 asiaa v. 2019). Tavoitteena on, että valitusten kokonaiskäsitelyaika on 9 kuukautta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2020:

Oikeusapu ja talous- ja velkaneuvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Oikeusapu			
Käsitellyt asiat, kpl	48 710	51 000	51 000
Oikeusapuhjaus, kpl	6 352	7 000	7 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	26 302	24 000	25 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	133	130	130
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	416	436	431

Yleinen edunvalvonta

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	41 595	43 500	44 600
— edunvalvontatoimisto	37 409	39 200	40 200
— edunvalvonta ostopalveluna	4 186	4 300	4 400
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	743	745	747
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	67	68	69

Kuluttajariitalautakunta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	5 391	6 150	6 400
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	469	418	401
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	144	166	172
Kokonaiskäsittelyaika, kk	13,2	10,9	9,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	68 802	77 391	81 655
Bruttotulot	4 569	5 200	5 000
Nettomenot	64 234	72 191	76 655
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 173		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	23 257		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 331	3 700	3 600
— muut tuotot	18	-	-
Tuotot yhteensä	3 349	3 700	3 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 174	7 600	6 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 824	-3 900	-3 300
Kustannusvastaavuus, %	54	49	52

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 272	1 500	1 400
— muut tuotot	5	-	-
Tuotot yhteensä	1 277	1 500	1 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 688	1 670	1 670
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-411	-170	-270
Kustannusvastaavuus, %	76	90	84

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain (477/2016) mukaisesti perittävinä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 27 400 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 80 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Edunvalvonnan henkilömäärän lisääminen (10 htv)	600
Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	179
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus)(siirto momentilta 25.01.05)	13
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	300
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	52
Turvapaikanhakijoiden oikeusapu (HO 2019)	920
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	440
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	52
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-13
Ylivelkaantumisen (painopisteenä oikeusaputoimistot, ennakkoneuvonta ja talousosaaminen) (HO 2019)	1 450
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-67
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-181
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	848
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-21
Palkkausten tarkistukset	-135
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	198
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-172
Tasomuutos	1
Yhteensä	4 464

2020 talousarvio	76 655 000
2019 I lisätalousarvio	80 000
2019 talousarvio	72 191 000
2018 tilinpäätös	65 609 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 635 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 700 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusapu ja puolustus	68 135
Asianomistajan avustaminen	200
Yksityishenkilön velkajärjestely	2 100
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 700
Yhteensä	75 635

Vuonna 2018 yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 37 600¹ oikeusapuasiasiaa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti (56 %) ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,6 milj. euroa v. 2018 Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 6,4 milj. euroa v. 2018. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,7 milj. euroa v. 2018.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvapaikanhakijoiden oikeusapu (HO 2019)	380
Yhteensä	380

2020 talousarvio	75 635 000
2019 talousarvio	75 255 000
2018 tilinpäätös	78 838 600

---

¹ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2020:

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Asianosaisille ja sidosryhmille suunnatut sähköiset palvelut ja asiakaspalvelu saatetaan vastaamaan uutta ulosottotoimen rakenneuudistushankkeen (URA) mukaista toimintamallia. Sähköisten palveluiden kehittäminen helpottaa kansalaisten asiointia ulosotossa ja parantaa asianosaisten mahdollisuuksia seurata asioidensa etenemistä.

— Taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet vähentyvät. Toimitaan tehokkaasti osana rikostorjuntaketjua ja huolehditaan erityistäytäntöönpanon toimintaedellytyksistä.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Huolehditaan täytäntöönpanotoimien tasalaatuisuudesta yhtenäistämällä työmenetelmiä. Realisointiprosessia yhdenmukaistetaan osana rakenneuudistushanketta.

— Yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Huolehditaan perinnän tuloksellisuudesta ja etupainotteisuudesta URA:n täytäntöönpanovaiheessa sekä sidosryhmäyhteistyöstä velkaantumista koskevissa ongelmissa. Ulosottolaitoksessa huolehditaan ennakoivasta talousneuvonnasta. Sen tehtävänä on lisätä kansalaisten oman talouden hallintaa ja vähentää ylivelkaantumisen riskiä.

Vaativat tapaukset hoidetaan laadukkaasti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu. Käsitteleyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Organisaatorakenne ja toimipaikkaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista. Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa.

Ulosottotoimen rakenneuudistuksen valmistelua jatketaan niin, että uusi toimintatapa ja organisaatio otetaan käyttöön v. 2020 aikana. Ulosottolaitos organisoidaan yhden viraston malliin nykyisten 22 ulosottoviraston ja keskushallintona toimivan Valtakunnanvoudinviraston sijaan. Samalla käyttöön otetaan uusi toimintamalli, jossa ulosoton operatiiviset tehtävät jaetaan kolmeen täytäntöönpanolajiin; perustäytäntöönpanoon, laajaan täytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon. Toiminnan muutoksella ei vaaranneta oikeusturvaa ja kansalaisten mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin turvataan. Sähköisiä palveluita kehitetään, mikä helpottaa kansalaisten asiointia ulosotossa ja parantaa asianosaisten mahdollisuuksia seurata asioidensa etenemistä.

Konkurssiasiamiehen toimiston keskeisenä tavoitteena on, että taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet ovat vähentyneet. Hyvän pesähoitotavan kehittäminen tehostaa konkurssimenettelyjä ja lisää tietoisuutta suuresta kiinnijäämisriskistä. Toimenpiteinä ovat julkisselvitykset sekä velallisen ja konkurssipesien toiminnan erityistarkastusten toteuttaminen.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Ulosottolaitos			
Henkilötyövuodet	1 104	1 098	1 142
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,0	10,0	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,4	3,4

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	3,2	4	4
Työtyytyväisyysindeksi	-	3,3	3,4

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 103 362 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) ja ulosottomaksuista annetun asetuksen (35/1995) mukaisia tuloja, ulosottokaaren (705/2007) mukaisia valtiolle tilitettäviä vähäisiä ulosottovaroja eikä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilitettäviä velkojen menettämiä jako-osuuksia.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan saapuvan vireille 3 milj. asiaa (3,35 milj. asiaa v. 2018). Keskimääräisen käsittelyajan arvioidaan olevan 7,2 kuukautta (6,7 kuukautta v. 2018₁ Vuosi 2018 oli poikkeuksellinen Verohallinnon tietojärjestelmämuutoksesta johtuen.). Ulosoton perintätuloksen arvioidaan olevan 1 000 milj. euroa (1 105 milj. euroa v. 2018). Ulosotossa arvioidaan käsiteltävän 570 000 velallisen asioita (577 000 velallista v. 2018).

Konkurssihakemusten määrä kasvoi 16,9 % ja aloitettujen konkurssimenettelyjen määrä 19,3 % v. 2018. Konkurssiasiamiehen valvonnassa oli 3 051 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 467 oli julkisselvityksessä. Yrityssaneeraushakemusten määrä väheni 4,5 % ja aloitettujen saneerausmenettelyjen määrä 21,2 % edellisvuodesta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 878	3 300	3 000
Peritty (milj. euroa)	1 105	1 100	1 000
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,08	0,08	0,10
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamäärästä, %	53	42	41
Rahamäärästä, %	40	38	36
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,7	7,7	7,2
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	33	31	36
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	3 007	3 022	2 627
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	43	20	16

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Erikoisperinnän selvitettäväksi ottamat velalliset	317	350	350
Konkurssipesien erityistarkastuksia ja hallinnon tarkastuksia	118	110	100
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	59	55	55
Ulosottokanteluiden määrä	47	60	60
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	11	8	6

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 74 milj. euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 71 % ulosottolaitoksen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	97 924	101 860	103 532
Bruttotulot	465	170	170
Nettomenot	97 459	101 690	103 362
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	27 271		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	31 134		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	263
Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta	-1 300
Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden ict-järjestämisen kehittäminen (siirto momentilta 28.70.20)	800
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus)(siirto momentilta 25.01.05)	22
Tehostetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa (HO 2019)	1 300
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	66
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-22
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-37
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-265
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	1 127
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-220
Palkkausten tarkistukset	-102
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	307
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-267
Yhteensä	1 672

2020 talousarvio	103 362 000
2019 talousarvio	101 690 000
2018 tilinpäätös	101 322 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Syyttäjälaitos on oikeusvaltiossa keskeinen kansalaisten oikeusturvan toteuttaja ja arvostettu sekä luotettu toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja alueelliset erot syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Rikosasioiden käsittelytapojen uudistamisella pyritään nopeampaan ja yhden-mukaisempaan käsittelyyn.

Paikallissyyttäjäille saapui v. 2018 yhteensä 91 059 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 91 966 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin 35 918 summaarista sakkoasiaa. Saapuvien asioiden kokonaismäärään ei ole odotettavissa laskua. Syyttäjäille saapuvien asioiden kokonaismäärässä esiintyy kausittaista vaihtelua, mikä johtuu mm. poliisin tutkintaresursseissa tapahtuvista muutoksista. Saapuvien asioiden vaativuuden ja ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan rikosasioiden oikeudellisten kysymysten monimutkaistumisen, rikollisuuden kansainvälistymisen ja digitalisoitumisen (kyberrikollisuus) myötä.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	551	530	560
— joista syyttäjiä ¹	392	376	400
— joista paikallissyyttäjät	375	363	385
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,7	7,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjän toimiston (-viraston) neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 284 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut Syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	1,7	2,0	2,0

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	2 231	2 000	2 000
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	327	300	280
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹)	829	887	887
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 165	1 249	1 249
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	100,2	102,7	101,9

¹⁾ Painotetussa työmäärässä on otettu huomioon se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläemmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	47 036	46 061	48 584
Bruttotulot	286	300	300
Nettomenot	46 749	45 761	48 284
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 043		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 336		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	119
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus)(siirto momentilta 25.01.05)	10
Rikosasoiden käsittely (HO 2019)	2 000
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	57
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	26
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-10
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-17
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-120
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	626
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-85
Palkkausten tarkistukset	-101
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	143
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-124
Tasomuutos	-1
Yhteensä	2 523

2020 talousarvio	48 284 000
2019 I lisätalousarvio	87 000
2019 talousarvio	45 761 000
2018 tilinpäätös	45 042 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenvertaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Vankien määrä on laskenut lähes jatkuvasti vuodesta 2005 lukien. Vankiluvun pitkään jatkunut lasku taittune ja vankiluvun arvioidaan nousevan hiukan v. 2020. Vankiluku on kuitenkin viime vuosina vaihdellut aiempaa ennakoimattomammin. Yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan lisääntyvän vuoden 2019 tasosta mm. ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan lainsäädäntömuutoksen johdosta.

Toiminnan laajuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Vankeja keskimäärin	2 910	2 985	3 000
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 546	5 670	5 690
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	2 959	2 970	3 115
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 712	3 720	4 000
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnat	6 718	6 750	6 750

Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitossijoituksia. Valvotussa koevapaudessa on v. 2020 päivittäin keskimäärin 235 vankia. Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään. Päihde- ja mielenterveyshoito- ja kuntoutusjatkumot turvataan rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Vahvistetaan rikosseuraamusasiakkaiden asumisen taitoja ja parannetaan vapautumisen jälkeistä asumistilannetta.

Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumista parannetaan tehostamalla ja selkiyttämällä laillisuusvalvonnan kannanottojen käsittelyä sekä Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lainmuutosten valmistelua ja toimeenpanoa. Tavoitteen toteutumista edistetään myös kehittämällä laillisuusvalvontaan liittyvää tarkastustoimintaa. Vuoden 2020 aikana jatketaan rikosseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin kehittämistä. Rikosseuraamusasiakkaiden tarpeita vastaavia kuntoutusmuotoja kehitetään väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ehkäisemiseksi ja niistä irrottautumiseksi. Arvioidaan väkivaltarikoksiin syyllistyneiden henkilöiden vapautumisen edellytyksiä perusteellisesti. Jatketaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisten organisaatorakenteiden, tuottavuutta parantavien työ- ja toimintaprosessien sekä toimitilaverkoston kehittämistä ja suunnittelua. Uudistetun virka- ja tehtäväarakenteen mukaisia kehittämistoimia jatketaan. Tehtävien sisältöjen ja osaamisen kehittämisessä painotetaan strategisia ydintehtäviä.

Hämeenlinnan uusi naisvankila ja Keravan avovankila sekä Jyväskylän avovankila- ja yhdyskuntaseuraamustoimistokampus otetaan käyttöön.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	2 494	2 573	2 600
VMBaro johtajuusindeksi	3,12	3,10	3,20
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,1	14,2	13,2

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 219 585 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosturvallisuusindeksi ¹	105,9	100	100
Vankeusvangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	42	43	45
Vankeusvankien toimintaan osallistuminen, % päivittäin toimintoihin käytettävissä olevasta ajasta	74	73	75
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päätyneistä	81	82	82
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päätyneistä	81	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,4	1,4	1,4
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	11,8	10,9	11,1
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	62 880	62 547	60 426
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	6 410	7 818	7 544

¹⁾ Vuosien 2011—2014 keskiarvo muodostaa indeksin arvon 100. Indeksni noustessa turvallisuustaso laskee.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	189 713
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	8 450
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 810
Täytäntöönpanoyksikkö	1 750
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	16 862
Yhteensä	219 585

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	224 325	229 450	232 536
Bruttotulot	12 551	12 951	12 951
Nettomenot	211 774	216 499	219 585
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	26 572		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	25 910		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 671	8 058	8 018
— muut tuotot	946	879	873
Tuotot yhteensä	9 617	8 937	8 891
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 954	13 367	13 264
— osuus yhteiskustannuksista	11 083	11 000	11 000
Kustannukset yhteensä	26 037	24 367	24 264
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-16 420	-15 430	-15 373
Kustannusvastaavuus, %	37	37	37

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitosten myymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan järjestelmän täydentäminen	1 100
Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	453
Hämeenlinnan naisvankilahanke	625
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus)(siirto momentilta 25.01.05)	45
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	2 100
Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn turvaaminen ja vankilaverkoston ylläpito	-1 500
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	355
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta (siirto momentille 33.01.06)	-26
Seksuaalirikosten rangaistustason tarkistaminen	435
Vakavan väkivallan uusimisriskin vähentäminen	670
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	112
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-45
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-149
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-457
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	1 709
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-2 190
Palkkausten tarkistukset	-210
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	452

Talousarvioesitys 2020, oikeusministeriön ehdotus

Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-392
Tasomuutos	-1
Yhteensä	3 086

2020 talousarvio	219 585 000
2019 talousarvio	216 499 000
2018 tilinpäätös	211 112 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin, valtion ja kuntien omistuksessa olevien rakennusten ja ympäristöjen korjaus- ja hoitotöihin sekä kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Työkohteisiin voidaan liittää myös opinnollistamista. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Työkohteet ovat mm. Suomenlinnan hoitokunnan, Metsähallituksen, Museoviraston, Senaatti-kiinteistöjen sekä kuntien kohteissa. Tavoitteena on työllistää avolaitosvankeja, luoda yhdyskuntapalvelun palvelupaikkoja yhdyskuntapalvelua suorittaville ja toimintavelvoitepaikkoja valvotussa koevapaudessa oleville.

2020 talousarvio	4 700 000
2019 talousarvio	4 700 000
2018 tilinpäätös	4 700 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 522 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjäistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Vaalitietojärjestelmämenot	3 360
Kuntavaalit 2021	100
Omakustannusperiaate; Senaatin vuokrat	3
Muut vaalimenot	60
Yhteensä	3 523

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-15 150
Europarlamenttivaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-14 910
Kehittämishankkeet	-810
Kuntavaalit 2021, valmistelumenot	100
Maakuntavaaleihin 2019 varautumismenot (v. 2019 rahoitus)	-7 000
Muut vaalimenot	-32
Oikeusrekisterikeskuksen palvelumaksun korotus	20
Saamelaiskäräjävaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-400
Vaalitietojärjestelmämenot	-1 042
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-1
Yhteensä	-39 225

2020 talousarvio	3 522 000
2019 talousarvio	42 747 000
2018 tilinpäätös	17 573 796